

**BADANIA STRATYGRAFICZNE I SONDAŻOWE
WYKONANE NA ELEWACJACH RATUSZA
MIEJSKIEGO W RYDZYNIE**

Autor badań konserwatorskich:

**Daniel, Joachim, Szymon, Dawid Nowaccy
Konserwacja i Naprawa Przedmiotów
Zabytkowych i Artystycznych**

Osieczna, dnia 07.04.2014r.

BADANIA STRATYGRAFICZNE I SONDAŻOWE WYKONANE NA ELEWACJACH RATUSZA MIEJSKIEGO W RYDZYNIE

**1.0 KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I BADAŃ
KONSERWATORSKICH:** Budynek Ratusza Miejskiego w Rydzynie.

1.1. DANE PRZED WYKONANIEM BADAŃ KONSERW.

RODZAJ: Obiekt murowany z cegły, otynkowany

DATOWANIE, AUTOR PROJEKTU: 1761 rok, Karol Marcin Frantz

SYGNATURA: 23/51 – 27.03.1930

INSKRYPCJE: Tablica z piaskowca z trzema owalnymi kartuszami; w nich godło Rzeczypospolitej, herb miasta oraz inicjały Augusta Sułkowskiego.

LOKALIZACJA / MIEJSCE PRZECHOWYWANIA:

Rynek 1, 64-130 Rydzyna

WŁAŚCICIEL/ UŻYTKOWNIK: Urząd Miasta i Gminy Rydzyna

TECHNIKA: murowany z cegły, wewnątrz i zewnątrz otynkowany, pokryty dachem trójspadowym z drewnianą wieżyczką.

WCZEŚNIEJSZE KONSERWACJE LUB RENOWACJE:

Kilkukrotnie remontowany, ostatni pod koniec XXw.

ZLECENIODAWCA: Urząd Miasta i Gminy Rydzyna

2.0 HISTORIA OBIEKTU

Rydzyna jest miastem w powiecie leszczyńskim, położonym ok. 10 km na południe od Leszna, przy drodze z Poznania do Wrocławia.

Pierwsze wzmianki historyczne pochodzą z końca XIV w. Prawa miejskie uzyskała Rydzyna na początku XV w., które zostały potwierdzone w połowie XV w. przez króla Zygmunta Augusta jako miasto prywatne. Właścicielami miasta i okolicznych dóbr była rodzina Sułkowskich, którzy w pierwszej połowie XVIII w. wzniesli obok miasta potężny zamek i uregulowali urbanistykę miasta według projektu Karola Marcina Frantza. W mieście do dzisiaj zachowało się barokowe założenie urbanistyczne i budynki łącznie z kościołem parafialnym oraz traktem łączącym miasto z zamkiem magnackim.

Pierwotny ratusz drewniany stał na środku rynku i spłonął na początku XVIII w. w jego miejscu dzisiaj stoi pomnik Trójcy Świętej. Obecny ratusz usytuowany w zachodniej pierzei rynku został zbudowany na początku drugiej połowy XVIII w. w miejscu ulicy znajdującej się na osi traktu zamkowego, biegnącej kierunku zachodnim. Miasto zostało rozbudowane przez następne wieki i powstało wiele budowli pochodzących z XIX i XX wieku. Pod koniec XX w. powstały nowoczesne osiedla budynków jednorodzinnych i szkoła.

3.0 OPIS OBIEKTU

Ratusz jest dwukondygnacyjną ceglana budowlą murowaną na cokole, wzniesioną na rzucie prostokąta, zewnątrz i wewnątrz otynkowaną, częściowo podpiwniczona, pokrytą ceramicznym dachem trójspadowym od wschodu zamkniętym szczytem, od zachodu dwie analogiczne lukarny. Na dachu czworoboczna wieża z latarnią pokryta blachą.

Elewacja frontowa pięcioosiowa na cokole w narożach pary pilastrów. Ściana frontowa rozczłonkowana symetrycznie lizenami, zwieńczona wydatnym gzymsem koronującym. Otwory okienne prostokątne obramione profilowanymi opaskami z kluczem i uszakami, stolarka drewniana szczeblinowana. Otwór drzwiowy usytuowany w środkowej osi części parteru obramiony profilowaną opaską, drzwi oblistwowane rombowo z naświetlem. Nad drzwiami kartusz herbowy z herbem dawnych właścicieli miasta. Nad gzymsem koronującym pseudogaleria płycinowa, a nad nią trójkątny szczyt zwieńczony łukowym gzymsem łamanym, po bokach zamknięty łamanymi spływami z profilowaną opaską. Na środku szczytu wysoka, prostokątna blenda zamknięta łukowo; w dolnej części otwór okienny zamknięty łukowo z naczółkiem, w górnej części owalna tarcza zegarowa.

Elewacja zachodnia na cokole o układzie niesymetrycznym, pozbawiona detalu architektonicznego, zwieńczona gzymsem koronującym. Pięcioosiowa. Otwory architektoniczne prostokątne; okna w dolnej części okratowane stolarka szczeblinowana, drzwi parteru płycinowe z poprzecznym naświetlem nad skrzydłem drzwiowym i pionowym w samym skrzydle. W części północnej przyziemia otwór drzwiowy stanowiący wejście do pomieszczeń piwnic.

4.0 STAN ZACHOWANIA OBIEKTU

Po zapoznaniu się z stanem istniejącym obiektu stwierdzono, że w części przyziemia zwłaszcza w partiach cokołowych i w dolnych partiach ścian występują zasolenia spowodowane przez wilgoć. Występują silne przebarwienia i rozwarstwienia warstw malarskich pokrywające ściany i detal architektoniczny oraz złuszczenia farby na zachowanej zabytkowej stolarce okiennej. Cała powierzchnia zakurzona i zabrudzona. Drzwi wejściowe do wnętrza Ratusza stanowiące główny węzeł komunikacyjny w formie i kolorze daleko odbiegają od barokowego charakteru obiektu, co ma niebagatelny wpływ na estetykę budowli.

5.0. WYNIKI BADAŃ KONSERWATORSKICH

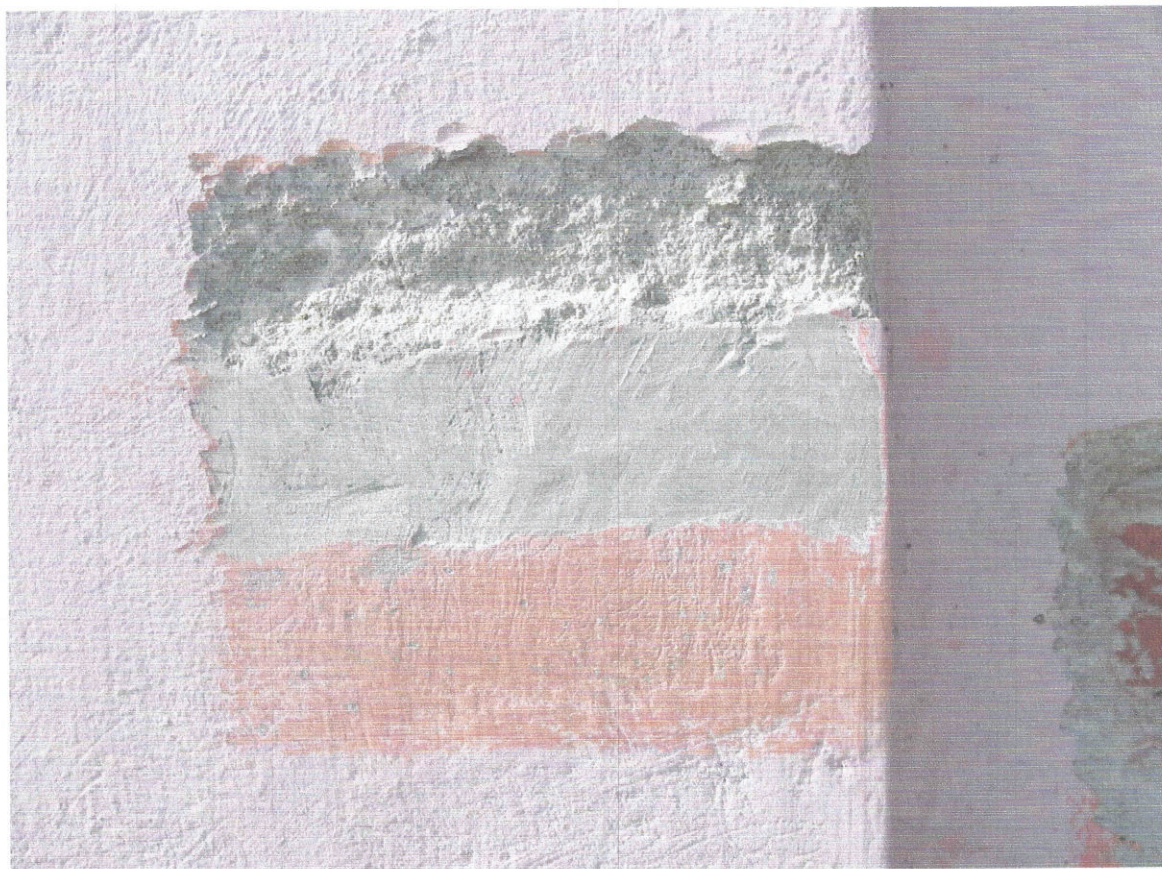
5.1. Elewacja frontowa

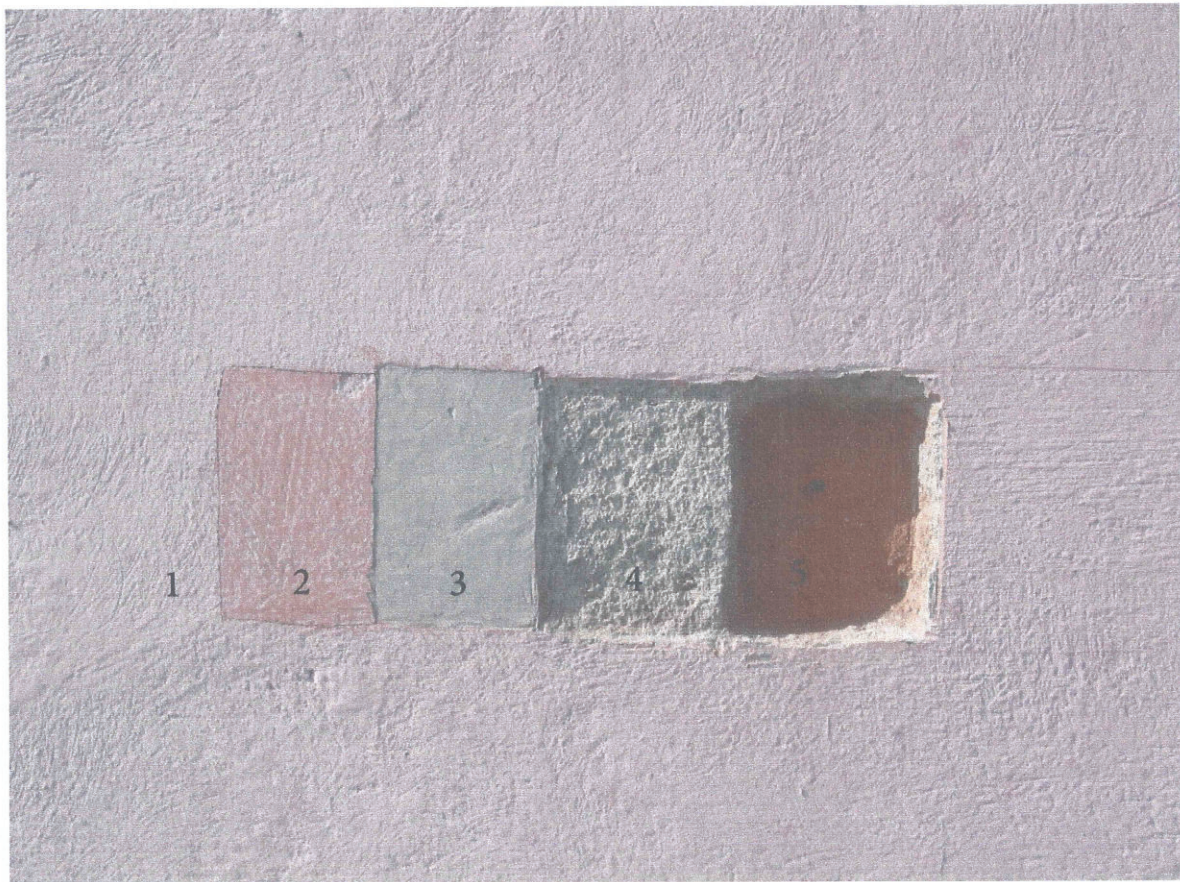
1. Widok fasady frontowej z zaznaczonymi miejscami wykonanych odkrywek.

2. Odkrywka nr 1. W blendzie w szczycie

3. Odkrywka nr 2. Lewa część szczytu przy blendzie.

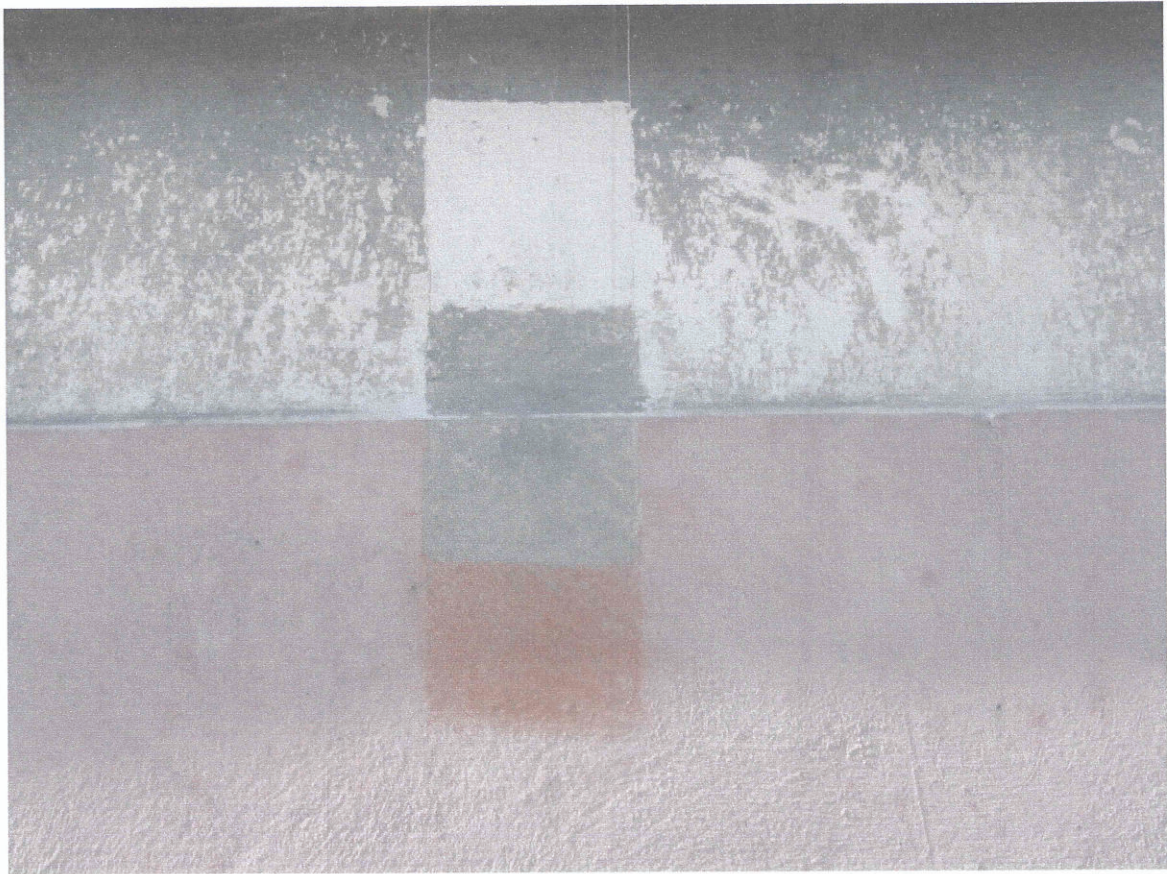

4. Odkrywka nr 3. Lewa część szczytu.

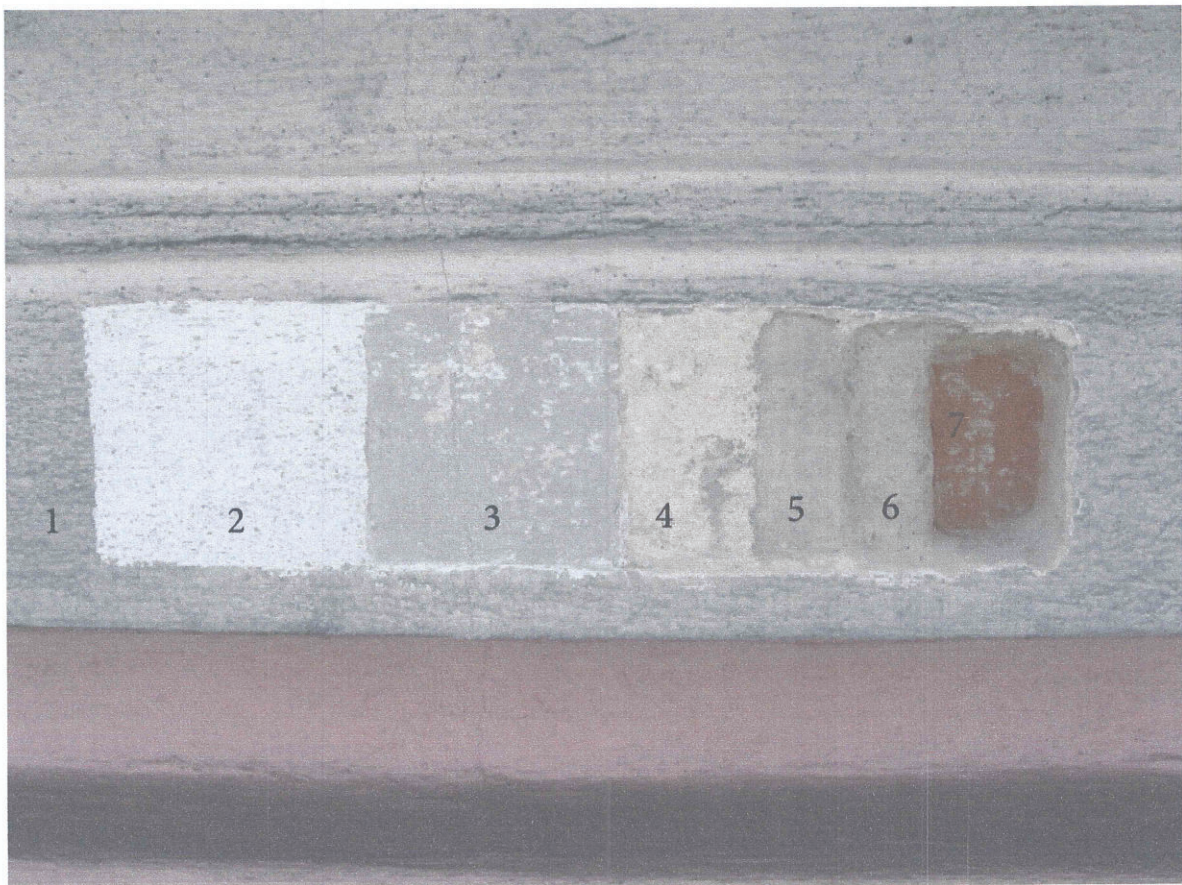

5. Odkrywka nr 4. Pseudogaleria szczytu

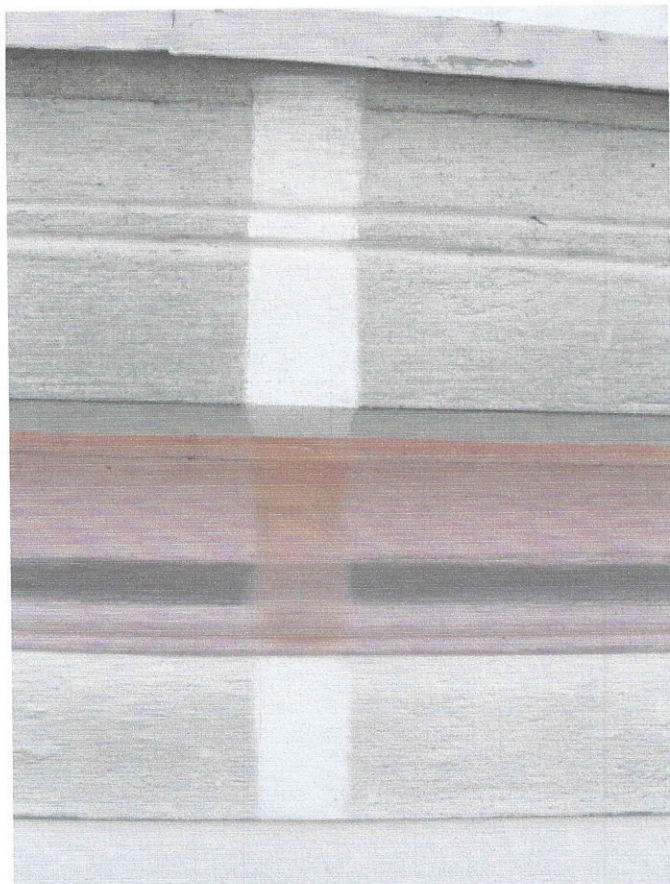

6. Odkrywka nr 5. Pseudogaleria szczytu.

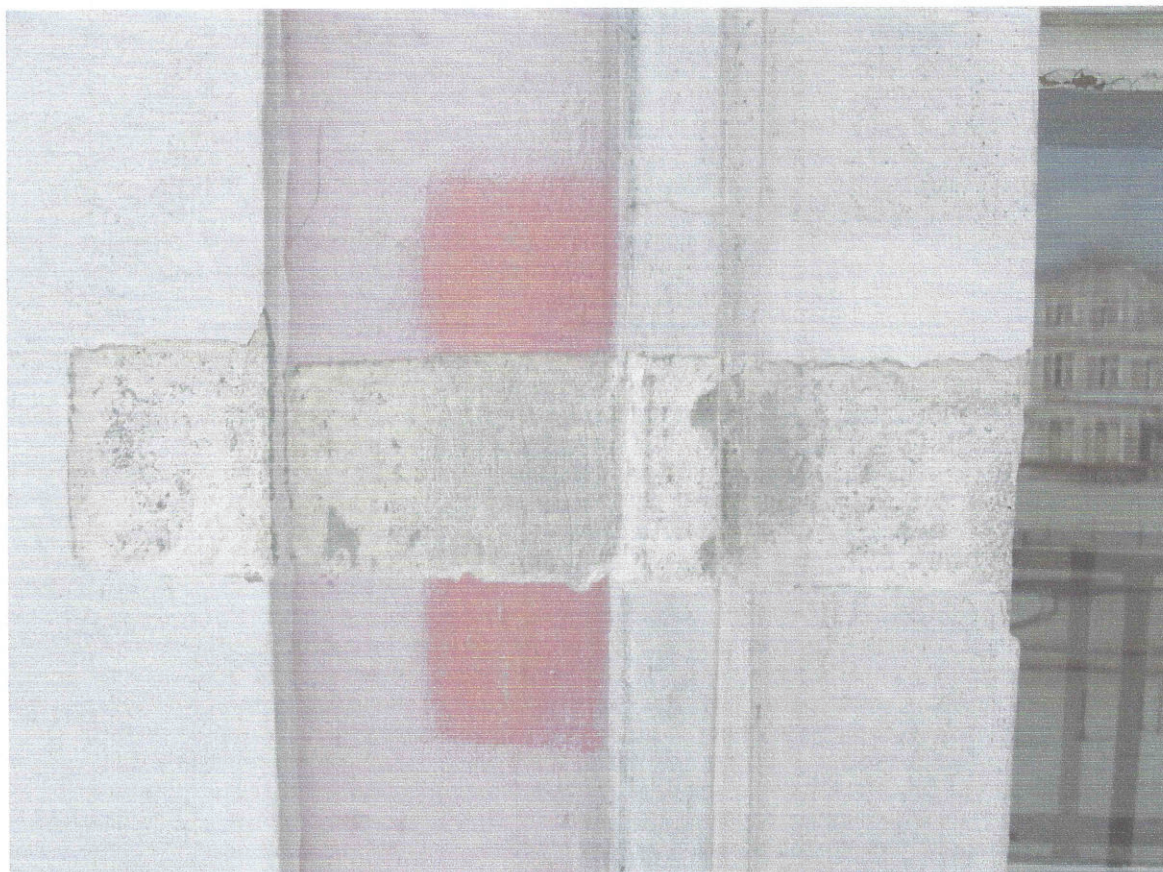
7. Odkrywka nr 6. Gzyms.

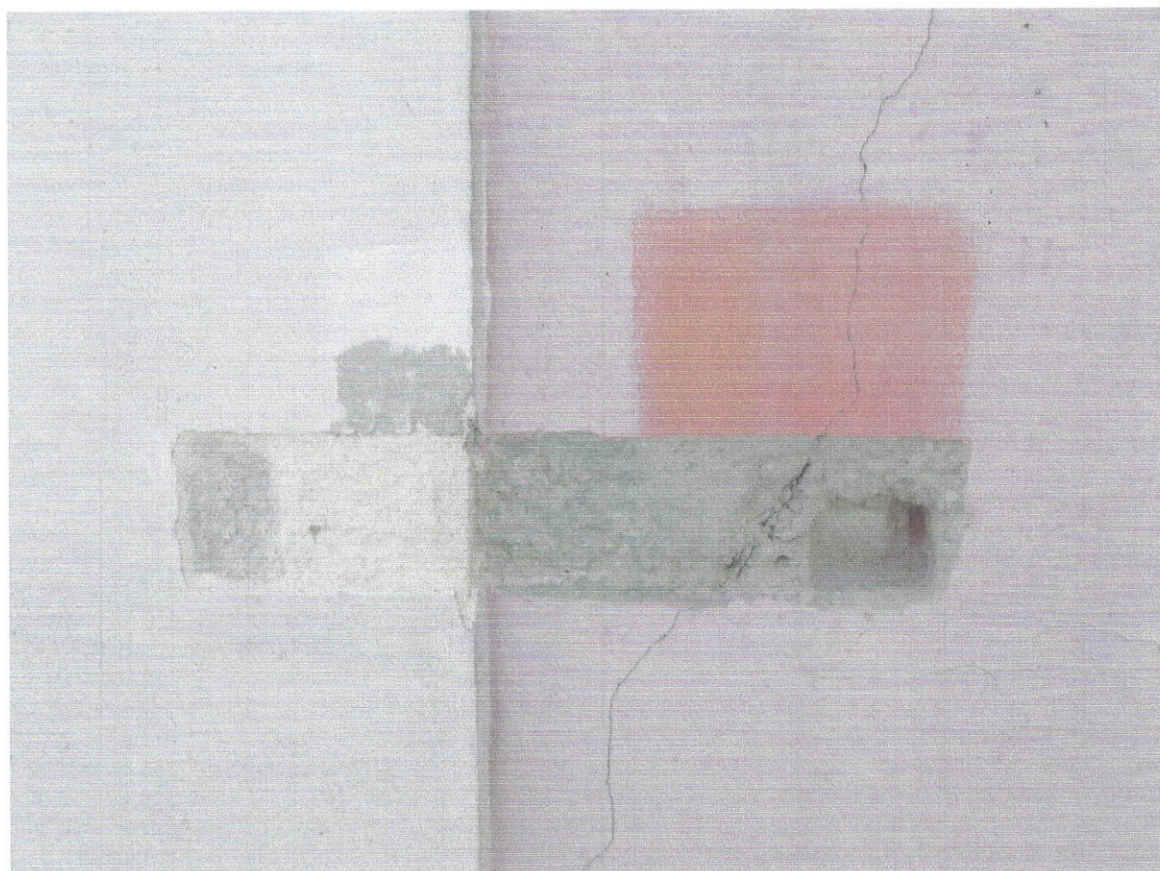
8. Odkrywka nr 7. Gzyms.

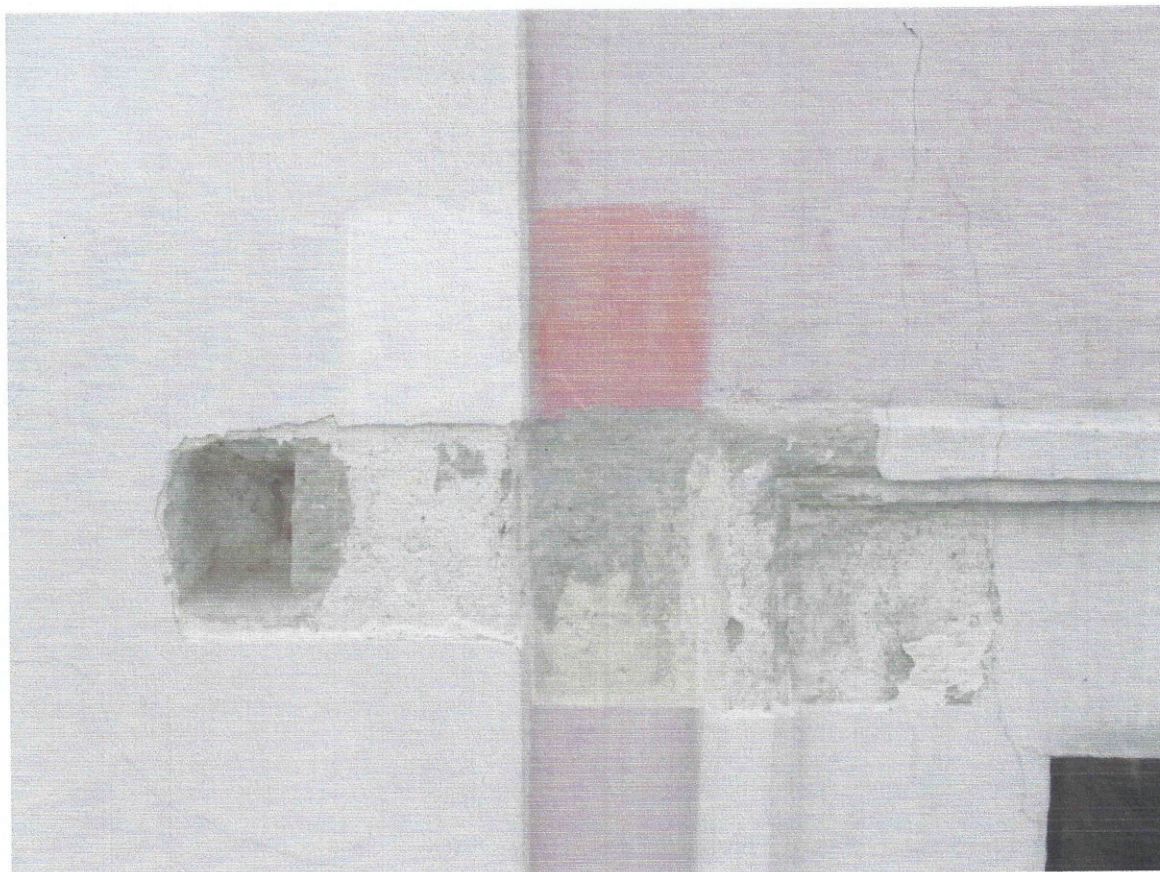
9. Odkrywka nr 8. Glif okienny na piętrze.

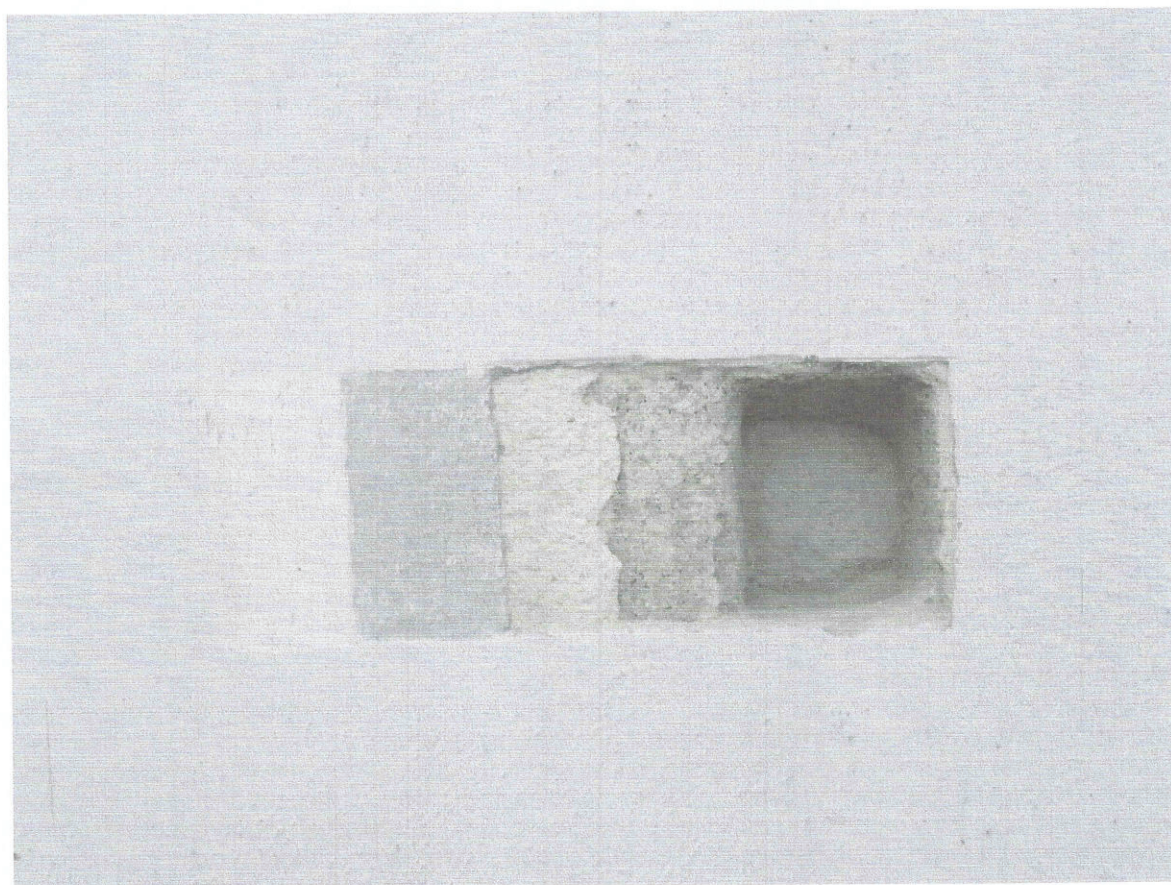
10.Odkrywka nr 8. Opaska okienna ściana i lizena na piętrze.

11.Odkrywka nr 9. Ściana i lizena między kondygnacjami.

12.Odkrywka nr 10.Lizena, ściana i opaska okienna na parterze.

13.Odkrywka nr 11. Lizena na wysokości parteru.

14.Odkrywka nr 12. Cokół.

STRATYGRAFIA ELEWACJA FRONTOWA

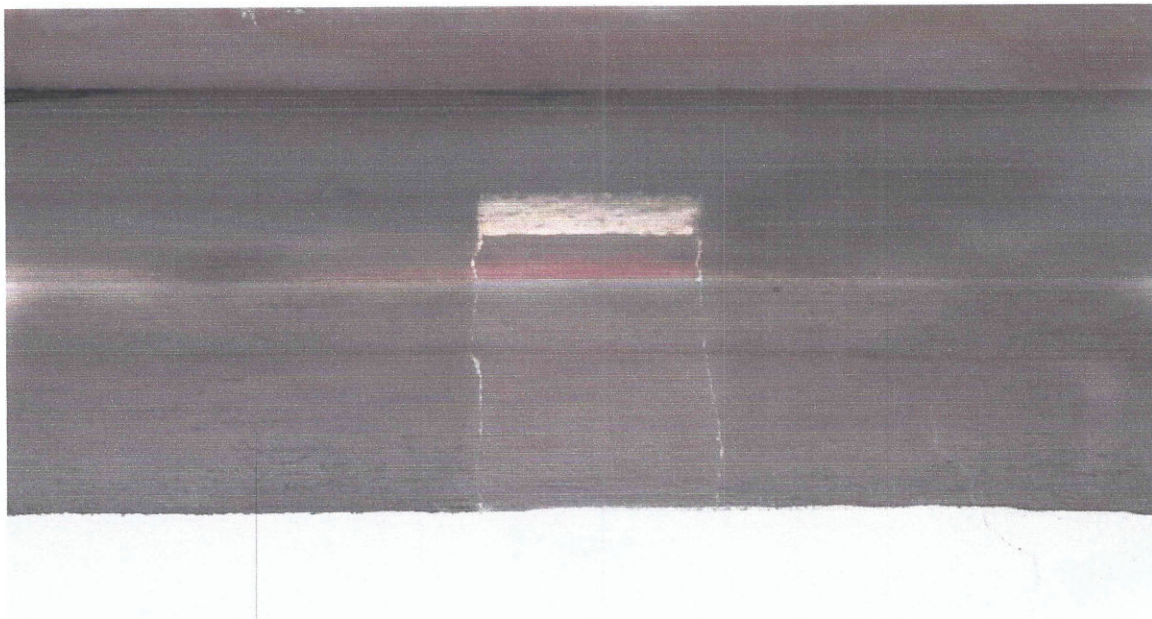
war- stwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chro- nologiczna	Datowanie
1.		Cegła, (kamień w przyziemiu)	I	XVIII w.
2.		tynek wapienny	I	
3.		tynek wapienno - cementowy	II	XX w.
4.		Tynk barwiony w masie	III	XX w.
5.		farba emulsyjna	II	XX w.
6.		farba emulsyjna	III	XX w.
7.		farba emulsyjna	IV	XX w.

Wnioski: Mury wykonane z cegły, i śladowym wátkiem kamiennym występującym w partii cokołowej i na ścianach parteru. Na ścianach i na detalu architektonicznym występują tynki warstwowe; pierwszy zachowany śladowo tynk wapienny położony bezpośrednio na cegle oraz cementowy, całość detalu parteru i piętra łącznie z gzymsem koronującym wcześniej była pokryta tynkiem mineralnym barwionym w masie. Na powierzchni ścian występują trzy warstwy malarskie; pierwsza emulsyjna w kolorze pomarańczowym o głębokim nasyceniu barwnym, następnie warstwa emulsyjna w kolorze ciemnego rózu i ostatnia emulsyjna w kolorze rozjaśnionego rózu.

5.2. ELEWACJA TYLNA

1. Widok elewacji tylnej z zaznaczonymi miejscami odkrywek

2. Odkrywka 13. Gzyms koronujący

3. Odkrywka 14. Ściana na wysokości piętra.

4. Odkrywka 15. Ściana przy otworze okiennym na parterze.

5. Odkrywka 16. Cokół .

STRATYGRAFIA ELEWACJA TYLNA

war- stwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chro- nologiczna	Datowanie
1.	□□□□□□□□	Cegła	I	XVIII w.
2.	•••••••••• •••••••••• ••••••••••	tynk wapienny(śladowo)	I	
3.	•••••••••• •••••••••• ••••••••••	tynk wapienno - cementowy	II	XX w.
7.	=====	Farba emulsyjna	IV	XX w.

Wnioski: Mury wykonane z cegły. Na ścianach jak występują tynki warstwowe; pierwszy śladowo występujący tynk wapienny położony bezpośrednio na cegle oraz cementowy. Na powierzchni ścian występują dwie warstwy malarskie wykonane w technice emulsyjnej w kolorze białym, cokół, glify i gzyms koronujący w kolorze ciemno brązowym.

6.0 PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ KOLORYSTYCZNYCH

Do propozycji rozwiązań kolorystycznych wykorzystano wzornik kolorystyczny firmy Flügger „Flügger Silicat – Silicone 2005”

Kolorystyka została opracowana w oparciu o wykonane badania stratygraficzne i sondażowe na elewacjach budynku oraz historyczne uwarunkowania okresu późnobarokowego Ratusza w Rydzynie.

Proponuję następujące rozwiązania kolorystyczne:

Fasada

- detal architektoniczny – glify okienne, drzwiowe wraz z opaskami, gzymsy, naczółki, tło pseudogalerii płycinowej w szczycie oraz profile obiegające splay szczytu w kolorze ocieplonej bieli – sygnatura **Flügger SS10**.
- detal architektoniczny – lizeny, pilastry, płyciny pseudogalerii i blenda w środkowej części szczytu w kolorze stonowanego beżu – sygnatura **Flügger SS 14**
- płaszczyzny ścian w kolorze czerwieni angielskiej rozjaśnionej walorowo – sygnatura **Flügger SS 45**
- partie cokołowe przyziemia w kolorze czerwieni angielskiej pogłębionego walorowo (ciemniejszym od koloru ścian) – sygnatura **Flügger SS 48**

Elewacja tylna

Przy otworach okiennych i drzwiowych zaleca się wymalować prostą opaskę obiegającą otwory o analogicznej szerokości jak na faradzie bez uszaków.

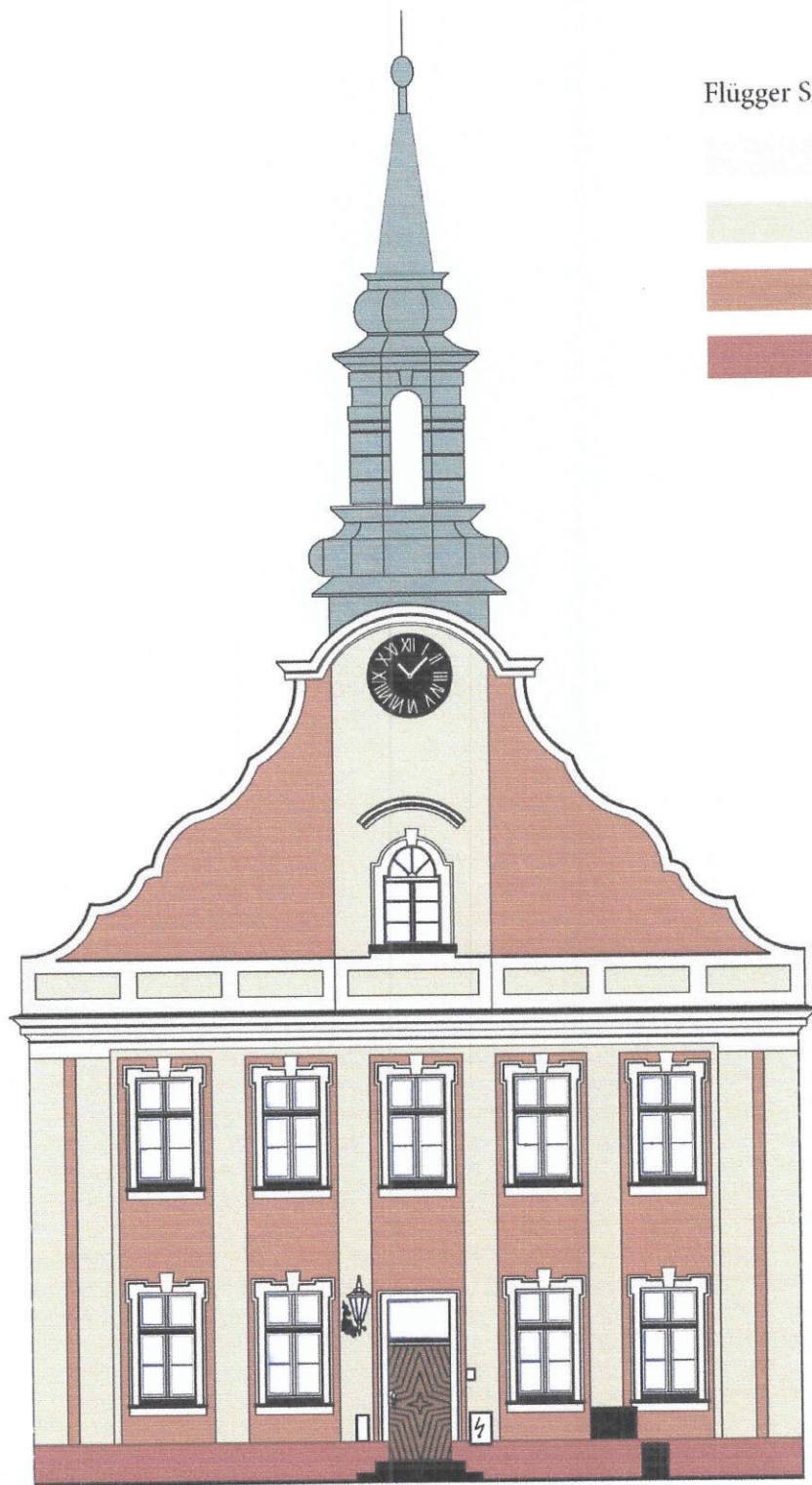
- detal architektoniczny – glify okienne, drzwiowe wraz z opaskami oraz gzymsy koronujący w kolorze ocieplonej bieli – sygnatura **Flügger SS10**.

- płaszczyzny ścian w kolorze czerwieni angielskiej rozjaśnionej walorowo – sygnatura **Flügger SS 45**
- partie cokołowe przyziemia w kolorze czerwieni angielskiej pogłębionego walorowo (ciemniejszym od koloru ścian) – sygnatura **Flügger SS 48**

Powyżej przedstawione propozycje rozwiązań kolorystycznych dla całego Ratusza zostały opracowane na podstawie uwarunkowań architektonicznych mających na celu uczynienie istniejącego detalu z uwzględnieniem kolorystyki historycznej późnego baroku, częściowo uzyskanej w odkrytych przekazach.

Zaproponowane rozwiązania kolorystyczne zostały uzgodnione i uzyskały akceptację Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Lesznie.

Proponuje się wymianę drzwi frontowych obiektu z obecnej formy na drzwi płycinowe z naświetlem o trójdzielnym podziale (z dwiema szczeblinami). Formę wyglądu i detalu drzwi należy uzgodnić z Konserwatorem Zabytków.

Flügger Silikat Silicone 2005

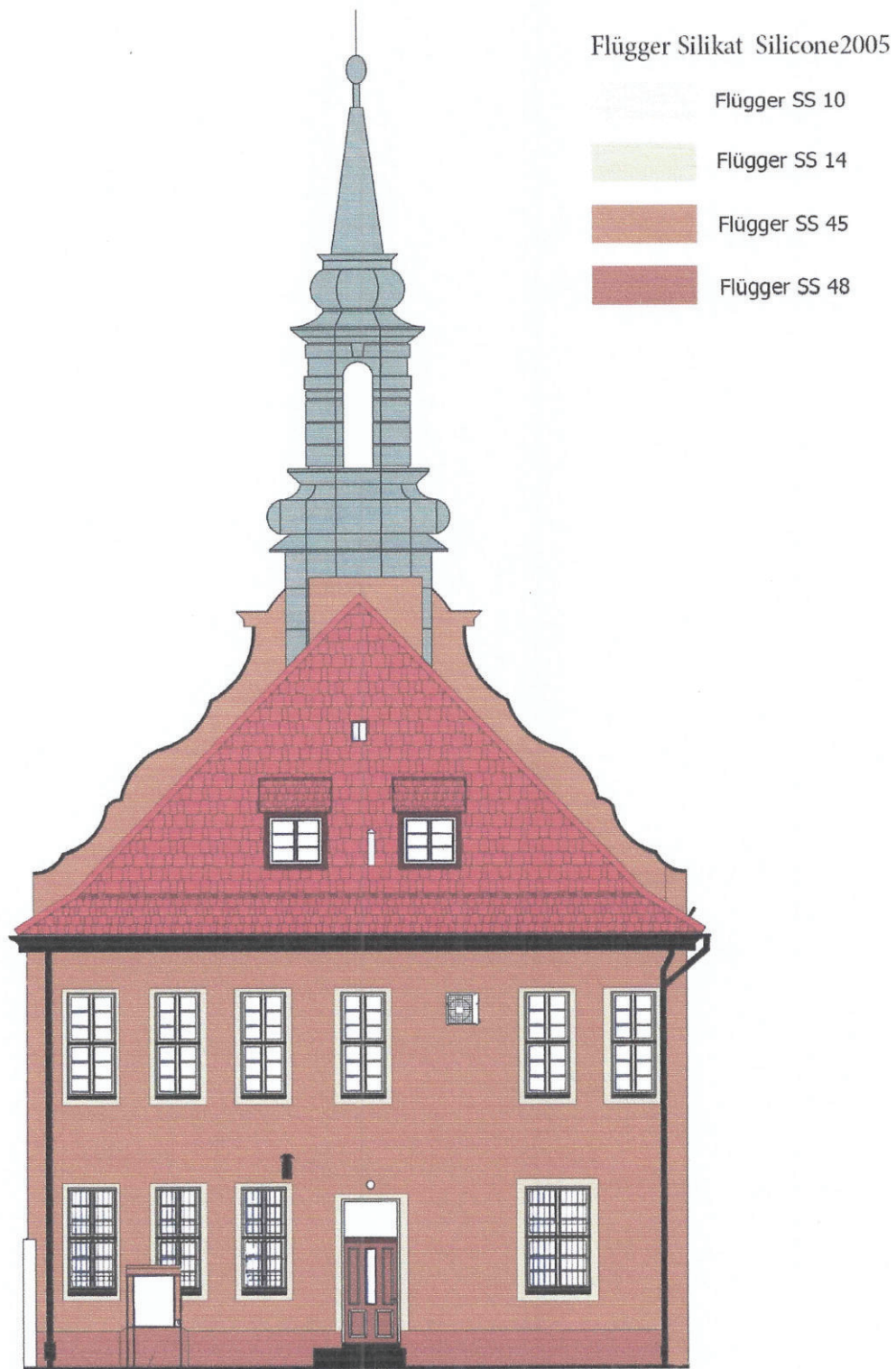
Flügger SS 10

Flügger SS 14

Flügger SS 45

Flügger SS 48

RATUSZ RYDZYNA - PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ
KOLORYSTYCZNYCH ELEWACJI FRONTOWEJ

RATUSZ RYDZYNA - PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ
KOLORYSTYCZNYCH ELEWACJA TYLNA

ZAKŁAD MALARSKI I KONSERWACJA
NAPRAWA PRZEDMIOTÓW
ZABYTKOWYCH I ARTYSTYCZNYCH
Daniel Nowacki
64-113 OSIECZNA, ul. Jeziorkowska 6
tel. (065) 535-09-81
NIP 697-000-89-62, R: 410205160

7.0 AUTORZY OPRACOWANIA:

Mistrz Rzemiosła Artystycznego

Daniel Nowacki

Mistrz Rzemiosła Artystycznego
Daniel Nowacki
Ministerstwo Kultury i Sztuki
Nr LI/19/1040/90
Daniel Nowacki

mgr Konserwatorstwa

Joachim Nowacki

Joachim Nowacki
JOACHIM NOWACKI
Magister Konserwatorstwa
Nr Dyplomu 1400/106430/2006

lic. Konserwatorstwa

Szymon Nowacki

Szymon Nowacki

Adept sztuki

Dawid Nowacki

Dawid Nowacki